

K zabezpečení

přesunů na teritoriu

Význam a podmínky zabezpečení přesunů na teritoriu

Podle současných názorů chápeme ozbrojený zápas jako totální válku s působením prostředků ničení nejen na vojenské cíle, ale na celé nebo většinu území státu. Tato tendence se v plné míře projevila již v průběhu 2. světové války, kde hlavním prostředkem působení na hluboké zázemí bylo letectvo s klasickými prostředky ničení. Znovu se to potvrdilo ve Vietnamu a v arabském konfliktu, kde letectvo agresorů vedlo hlavní úder ke zničení politických a hospodářských center, k narušení komunikačního systému, důležitých komunikačních objektů a vodních děl. Z toho vyplývá, že možnost dostatečně rychlé reakce na činnost protivníka je podmíněna trvalým zabezpečením manévru vlastních vojsk na teritoriu.

K zabezpečení tohoto vážného úkolu jsou na území ČSSR specifické podmínky. Vyplývají v první řadě ze zeměpisného položení naší země, jejíž státní hranice tvoří v délce téměř 500 km i hranici socialistického tábora. Je proto logické, že ČSSR je vedle NDR jedním z důležitých nástupních operačních prostorů. Pohyb a manévry na teritoriu je potřebné zabezpečit ve směru východ — západ ve prospěch přesunů vojsk.

Velmi důležité jsou geografické podmínky. Území ČSSR je značně členité a většina přírodních překážek (řeky a horstva) je orientována ve směru sever — jih tedy kolmo na potřebný směr přesunů. Mimo to je na celém území značné množství rozsáhlých hydrotechnických děl, které může protivník použít ke ztížení manévru vojsk. Tyto složité podmínky vyžadují, abychom věnovali zabez-

pečení přesunů na území ČSSR zvláštní pozornost.

Při řešení tohoto problému vycházíme především z možných důsledků bojové činnosti potenciálního nepřítele s důrazem na pravděpodobné následky jaderného úderu na terén, terénní předměty, komunikace a komunikační objekty, na hydrotechnická zařízení, obydlená místa a další. Jde zvláště o

- ničivé účinky tlakové vlny a světelného záření jaderných úderů,

- ničivé účinky chemických a biologických zbraní,

- ničivé účinky klasických prostředků letectva a dělostřelectva,

- rušivou činnost taktických, operačních a speciálních výsadek.

Tlaková vlna jaderných úderů způsobuje rozsáhlé stromové závaly v lesních komplexech a závaly z pobořených budov v obydlených místech. Přímé zásahy jaderných úderů na komunikace nebo do jejich bezprostřední blízkosti ničí komunikační objekty a přehradní zdi vodních děl, vytvářejí velkorozměrné nálevky na komunikacích, závaly v zalesněných prostorech, narušují přepravy přes vodní překážky, způsobují devastaci a rozbahnění rozsáhlých prostorů terénu pod vodními díly.

Světelné záření způsobuje hromadné požáry v porostlých prostorech, osadách a městech.

Při použití pozemních jaderných úderů vzniknou rozsáhlá pásma radioaktivního zamoření, která spolu s chemickým a biologickým zamořením mohou omezit možnosti manévru a dočasně oddělit

vojska prvního a druhého operačního sledu.

Nemůžeme pominout ani důsledky klasických prostředků ničení nepřítelů v příhraničních oblastech, zejména letectva a dělostřelectva, jehož úsilí bude zaměřeno též na komunikační systém.

Významná bude i rušivá činnost operačních vzdušných výsadků a diverzních skupin, jejich úsilí bude zaměřeno zejména na narušování přesunů vojsk použitím klasických výbušnin a jaderných min menších ráží.

Podle potenciálních možností vojsk NATO na směr proti ČSSR může území států v prvním dnu globálního jaderného útoku napadnout značným počtem jaderných úderů. K získání reálné představ o možných důsledcích těchto úderů je vhodné srovnání střední normy jaderných úderů, s přesně stanovenými cíly a kilotonážemi.

Pravděpodobný počet jaderných úderů na území států může způsobit velké množství závalů v napadených osadách a městech. Budou proto neprůjezdná.

Ženíjní opatření k zabezpečení přesunů vojsk

Přesuny vojsk mohou probíhat po vlastní ose, po železnici, s využitím říčních flotil a vzdušnou cestou. V tomto článku chceme řešit ženíjní zabezpečení přesunů vojsk po vlastní ose.

Velké vzdálenosti, technický stav silniční sítě a složité geografické podmínky vytvářejí i vysoké riziko zranitelnosti přesunů. To vyžaduje zejména pečlivý výběr os přesunu.

Hlavní a příčné automobilní silnice stanovíme především na základě jejich technické úrovně a kapacity s ohledem na možnosti jejich zranitelnosti a vysokých parametrů přirozené maskovací kapacity. Musí vést vhodnými prostory, které umožňují skryté rozmístění vojsk v prostorech celodenních odpočinků a vyčkávacích prostorech.

Vzhledem k předpokládanému poškození a tím dočasnému vyřazení napadených prostorů hlavních a příčných automobilních silnic, bude zabezpečení přesunů vojsk jeden z nejdůležitějších úkolů teritoriálních orgánů. Obnovu průjezdnosti stanoveného komunikačního systému nelze pro jejich velký obsah realizovat jen vojenskými silami. K úplnému zabezpečení obnovy provozuschopnosti HAS a PAS je nezbytné řešit

— podíl teritoriálních vojsk na úpravě a údržbě stanoveného komunikačního systému,

V zalesněných prostorech vzniknou velké plochy lesních závalů a požárů. Může být zničeno nebo vážně poškozeno vysoké procento stálých mostů delších než 20 m o celkové délce několika desítek tisíc metrů a větší počet neivýznamnějších vodních děl, jejichž záplavová vlna může způsobit záplavy a devastaci terénu včetně narušení komunikačního systému.

Tato poškození se zvětší činností vzdušných výsadků a diverzních skupin a to zničením dalších komunikačních objektů. Celková suma bv se zvětšila pravděpodobně o jednu třetinu až polovinu v dalších dnech globálního jaderného útoku.

Důsledky prvního dne globálního jaderného útoku vytváří několik výrazných příčných pásem zátarasů, orientovaných ve směru sever — jih, které tvoří dočasně neprůchodné prostory a jsou největší překážkou přesunů vojsk.

Na tyto prostory je nezbytné položit i důraz ženíjních opatření k zabezpečení přesunů vojsk.

— přípravu předurčených sil a prostředků k zabezpečení provozu na HAS a PAS a jejich včasné rozvinutí v určených prostorech,

— včasné odstranění překážek a závalů vzniklých jadernými údery a stavební úpravu poškozených silničních těles a komunikačních objektů.

Tyto úkoly budou řešit především vyčleněné výkonové organizace a obnovovací jednotky.

Vzhledem k velké a časové náročnosti na obnovu narušeného komunikačního systému v původní trase je nezbytné volit jako hlavní metodu rychlého obnovení provozuschopnosti a zabezpečení manévru vyhledání vhodných objízdek vyřazených úseků HAS a PAS. Při stanovení objízdek respektujeme základní provozní technické parametry techniky přesunujících se vojsk, zejména únosnost mostů, maximální podélné přípustné sklony a poloměry zatáček.

Objízdky je výhodné volit jako jednodušší a v případě nutnosti je rychle upravit. Tyto úkoly může podle situace plnit silniční vojsko, ženíjní jednotky přesunujících se vojsk a ženíjní útvary teritoria.

Mimo údržbu stanoveného komunikačního systému je potřebné zabezpečit úpravu a údržbu komunikací, navazujících na hlavní automobilní silnice, zejména z míst

rozchodišť do prostorů celodenních odpočinků nebo naopak z prostorů celodenních odpočinků do výchozích míst. Tento úkol (zejména úpravu komunikací z míst rozchodišť do prostorů celodenních odpočinků) musí v plné míře zabezpečit ženijní jednotky teritoria a z prostorů celodenních odpočinků do výchozích míst společně ženijní jednotky teritoria s ženijními jednotkami přesunujícími se vojsk.

V záplavových oblastech vodních děl (vzhledem k rozsáhlosti, technické a časové náročnosti na obnovení průjezdnosti komunikací) soustředíme hlavní úsilí ženijních útvarů teritoria a nutné úpravy musí dokončit v předstihu před přesunujícími se vojsky.

V přihraničních oblastech na hloubku dočasně možného vniku vojsk protivníka můžeme předpokládat systém výbušných zátarasů vlastních i nepřátelských, jako pozůstatek bojové činnosti. I když při přechodu do útoku vojska na hlavních směrech přesunů výbušné zátarasy odstraní, bude nutné prověřit stanovené komunikace a případně zátarasy odstranit. Tento úkol mohou plnit pouze ženijní útvary teritoria.

Pro přímé zabezpečení přesunů si vojska vyčleňují oddáky zabezpečení pohybu k odstranění překážek vzniklých činností nepřítelů již během přesunu.

K zabezpečení přesunu přes geograficky nepříznivé prostory, se zvláště zranitelným komunikačním systémem, bude výhodné předsunout armádní a frontové ženijní prostředky k včasnému zaujetí komunikačních pásem.

Součástí ženijního zabezpečení přesunů vojsk je zabezpečení ochrany vojsk a techniky v prostorech celodenních odpočinků. Primární úlohu v této oblasti hraje zejména výběr vhodného prostoru. Takové prostory musí dávat základní předpoklady pro skryté rozmístění a rozptýlení přesunujících se vojsk. V první řadě je třeba v plné míře využít ochranných vlastností terénu a přirozených i umělých podzemních prostorů. Důraz položíme na ochranu a ukrytí štábů, které umístíme do sklepních prostorů v obydlených místech. Ženijní vojsko teritoria bude mít za úkol vytýpat a direktivně stanovit vhodné objekty pro jednotlivé stupně přesunujících se štábů.

Důraz ženijního budování položíme na ochranu a ukrytí raketových útvarů a prostředků spojení. K jejich plnému ukrytí využijeme mechanizačních prostředků a vybudujeme ochranné okopy na plný profil.

Po zaujetí celodenního prostoru všechny síly musí ihned zahájit jeho budování a ochráně živé síly i bojové techniky. Za dobu 4—6 hodin můžeme podle půdních podmínek ukryt živou sílu v ochranných okopech s ochranou na 1200 m od výbuchu jaderného úderu střední ráže. Používání trhavin k ženijnímu budování je nevhodné.

Bylo by žádoucí, aby ženijní vojsko teritoria částečně vybudovalo vybraná místa celodenního odpočinku přesunujících se vojsk. V každém případě bude nutný průzkum na přítomnost nástrah a roztroušených min ještě před zaujetím prostoru, zejména v prostorech odpočinků v západních částech státu.

Přesunující se štáby mají mít zpracován plán ženijního budování prostoru odpočinku vždy nejméně jeden den dopředu, aby v případě setrvání v prostoru další den bylo zabezpečeno organizované a cílevědomé řízení prací. K ochraně živé síly můžeme též využít objektů zanechaných vojsky prvního sledu.

Nedílnou součástí ochrany vojsk v prostorech celodenních odpočinků je účinné maskování jednotek i stop po jejich činnosti a přísná maskovací kázeň.

Zároveň s opatřeními k ochraně vojsk je nezbytný i průzkum komunikací k rychlému opuštění prostoru odpočinku a podle potřeby je upravit.

Jedním ze základních předpokladů úspěšného zabezpečení přesunů vojsk na teritoriu je jejich utajení souborem maskovacích opatření. Při řešení tohoto úkolu vycházíme z možností průzkumných prostředků nepřítelů, který povede pravděpodobně těmito způsoby

— vizuální průzkum pozemní a vzdušný,

— fotografický průzkum vzdušný a družicový normálním způsobem i infra-fotografií,

— radiolokační průzkum vzdušný.

Proti vizuálnímu a fotografickému průzkumu nepřítelů je nezbytné opatřit veškerou techniku přesunujících se vojsk deformačními nátery. Pokud je to možné použijeme barev infra k zneškodnění fotografického průzkumu. Na všech zástávkách a v místech odpočinků budeme pečlivě maskovat umělými i přirozenými maskami. Vojska budeme přesunovat v noci, za deštivého počasí a v mlze. Osy přesunu povedeme přes prostory s vysokou přirozenou maskovací kapacitou.

Proti radiolokačnímu průzkumu použijeme zejména na otevřených úsecích ko-

munikací koutové odražeče a osy přesunu povedeme přes členitý a porostlý terén. Při zastávkách a v místech celodenních odpočinků ukryjeme techniku pod radiolokačně neprůchodné masky nebo do prostorů radiolokačních stínů.

Mimo opatření přímého maskování použijí vojska opatření operačního maskování k rozptýlení pozornosti průzkumných prostředků nepřítele na velký prostor. Toto organizují štáby okruhů ve spolupráci s přesunujícími se vojsky, zejména s důrazem na organizaci klamných přesunů ve správně zvoleném prostoru a čase.

Jedním z vážných úkolů ženijního zabezpečení přesunujících se vojsk je **pokrytování ženijní technické pomoci**. Vojska mohou být napadena nepřátelským

letectvem, které jim může vyřadit část ženijních prostředků a materiálu. Část ženijního materiálu mohou spotřebovat v průběhu přesunu a může též dojít k technickým poruchám na ženijní technice přesunujících se ženijních útvarů.

Tyto úkoly je nevhodnější řešit v místech denních odpočinků. To vyžaduje umístit do blízkosti těchto prostorů opravárenské letůvky centrálních opravárenských zařízení ženijního vojska teritoria se zásobou náhradních dílů unifikované techniky a zásobovací letůvky se sortimentem běžného ženijního materiálu, zejména trhavin a min. Cílem bude obnovit plnou provozuschopnost nomenklaturní ženijní techniky a doplnit útvary ženijního vojska na plně pohyblivé zásoby.

Zabezpečení přechodu vodních překážek na směru přesunů vojsk

Zřizování přepravišť přes vodní překážky je přímou součástí úkolů spojených se zabezpečením přesunů vojsk na teritoriu. Podle vyhodnocení globálního útoku můžeme předpokládat, že mosty přes významné vodní překážky budou zničeny nebo dočasně vyřazeny. Tento rozsah zničení zvěštěný o činnost nepřátelského letectva a výsadek všeho druhu bude vyžadovat, abychom k zabezpečení včasné obnovy vydělili značné množství kvalifikovaných sil.

Na stanovených HAS půjde o obnovu značného počtu přepravišť přes vodní překážky o šířce přes 30 m. Celková délka mostů může dosáhnout až několika tisíc km. Rozhodujícím činitelem při obnově narušených přepravišť na směrech přesunu bude čas obnovy. Vzhledem k potřebám fronty, bude nutné obnovit přechody přes vodní překážky a tím zabezpečit přesuny vojsk v krátké době.

Je jisté, že nová přepraviště budou znovu cílem zejména nepřátelského letectva. Proto musíme tento úkol řešit při úvaze všech pozitivních a negativních faktorů, s využitím všech možností v rámci operační přípravy státního území i přijetím opatření k pružnému řešení náhradních přeprav po zahájení ozbrojeného zápasu.

Podmínky pro přechod vodních překážek po zničení stálých mostů je potřebné vytvářet v rámci plnění úkolů operační přípravy státního území a organizací předurčených jednotek a organizací.

V rámci operační přípravy státního území bude výhodné zaměřit úsilí na tato opatření:

- budování brodů,
- úpravu míst vhodných pro zřízení náhradních mostových přepravišť, pobřežních a mezilehlých podpory a přístupových komunikací k nim,
- úpravu míst vhodných pro zřízení plavidlových přepravišť plovoucí techniky a přístupových cest k nim,
- přípravu a budování skládek materiálu náhradního přemostění,
- budování odolných přechodů HAS přes vodní překážky způsobem tunelových podjezdů.

Úpravou brodů ve vodních tocích bychom rozmnožili stále přechody a to bud pro většinu vojenských vozidel v závislosti na hloubce vody, nebo pro podvodní přepravu tanků. Nespornou výhodou tohoto opatření a způsobu přepravy je obtížné zjištění místa přepravišť průzkumem protivníka a velmi malá pravděpodobnost jejich vyřazení leteckou nebo diverzní činností nepřítele.

Jistě účelná bude i úprava vhodných míst pro zřízení náhradních mostových přepravišť a plavidlových přepravišť pro chybějivnou techniku. Tento úkol je vhodně realizovat zejména na vodních překážkách nebo jejich úsecích, kde míst vhodných ke zřízení přepravišť a přístupů k nim je nedostatek. V prostorech náhradních přemostění bude výhodné vybudovat zejména pobřežní a podle situace i krajní mezilehlé podpory podle typu předpokládané konstrukce.

Pro zlepšení časových podmínek ke zřízení náhradních mostových přepravišť bude účelné i vytvářet skládky mostového materiálu v předpokládaných prostorech stavby. Skládky umísťovat 3–5 km od

místa stavby a zabezpečit pravidelné ošetřování. K obnovování znalostí o technologii stavby náhradních přemostění zabezpečit i pravidelnou personální přípravu předurčených kádřů.

Na důležitých směrech přesunů vojsk je výhodné budovat „odolné přechody“ hlavních komunikačních tahů v tunelech pod úrovní dna vodních toků. To zne-možní nebo velmi ztíží zásah nepříteli. Jde zejména o větší toky s malým počtem stálých přechodů a zejména na některých vodních dílech.

Zabezpečení přesunů a manévru vojsk včasnou náhradou vyřazených stálých mostů přes vodní překážky na určených HAS musíme věnovat maximální pozornost. Včasné zabezpečení tohoto úkolu přímo ovlivňuje poměr sil a tím i vývoj situace na frontě.

Z hlediska potenciálních možností můžeme k zabezpečení tohoto úkolu počítat s využitím

- vyčleněných sil ministerstva dopravy a stavebnictví,
- ženíjných útvarů teritoria,
- silničních svazků frontu,
- prostředků říčních flotil,
- pontonových a ženíjných útvarů polních vojsk.

Použitím vyčleněných sil ministerstva dopravy a stavebnictví se zabývat nebudu. Informativně chci jen uvést, že jejich použití bude převážně místní a jejich hlavním úkolem bude náhrada stálých mostů menšího rozsahu a stavba improvizovaných mostů dlouhodobého používání klasickou technologií. Jejich použití bude řešeno v součinnosti s vojenskými orgány teritoria.

Hlavním prostředkem k obnově přeprav na teritoriu by měly být ženíjni a pontonové útvary teritoria. Technické vybavení těchto útvarů musí odpovídat zejména časovým požadavkům na obnovu přeprav. Vzhledem k tomu, že ženíjni a pontonové útvary teritoria budou pravděpodobně řešit obnovu přeprav v určitém lokalizovaném prostoru, i vzhledem k pravděpodobným ztrátám, bude účelné je vybavit až dvojnásobným rozsahem mostového materiálu. Na zřizování náhradních přeprav na teritoriu se mohou podílet i silniční svazky. Jejich použití k těmto úkolům bude záviset na jejich plánovaném operačním použití.

Závažnost tohoto úkolu nás nutí posoudit i možnost využití pontonových svazků a útvarů polních vojsk. V podmínkách, které umožní včasné doplnění pontonových útvarů a svazků operačních svazů, můžeme předpokládat alespoň

částečné, časově omezené jejich použití k zabezpečení přeprav na území teritoria, s použitím organického materiálu mostových souprav. Příslušné zásobovací orgány by měly vytvořit přiměřenou zásobu pontonového a mostového materiálu k případné náhradě ztrát.

Použití silničních a pontonových útvarů polních vojsk pro potřeby teritoria pokládám za krajní případ, nikoliv jako zásadu.

Ke zřizování přeprav přes vodní překážky musí být připravena přesunující se vojska, zejména byly-li přepravy zničeny v časově krátké době před jejich příjezdem k řece. To vyžaduje, aby si předem předvídala přepravní prostředky na vzdálenost 3–5 km před vodní překážkou a organizačně si zajistila jejich včasné zasažení ke zřízení mostových přepravišť. I v tomto případě by zásobovací orgány ženíjního vojska teritoria měly řešit doplnění zničeného materiálu útvarům.

Na splavných úsecích vodních toků můžeme využít ke zřízení náhradních přemostění prostředků říčních flotil dopravních plavebních organizací. Technicky to můžeme řešit tak, že zakotvíme vlečné čluny těsně vedle sebe na celou šířku překážky a na palubách postavíme výpomocnou vozovku z dřevěných nebo kovových mostových prvků.

Závažnou otázkou je posouzení vhodnosti typů zřizovaných mostových přepravišť. Vzhledem k tomu, že přepravy budou trvalým předmětem pozornosti leteckého protivníka a bude je intenzivně ničit, budou méně výhodná přepraviště na pevných podporách všeho druhu. To platí zejména pro první období ozbrojeného střetnutí s důrazem na celou operační hloubku. Bude třeba zejména na významnějších vodních překážkách zřizovat mostová přepraviště s možností rychlého manévru na místě i do jiných, méně ohrožených prostorů, tedy v zásadě z materiálu typu bojových mostových souprav.

Ke zmenšení zranitelnosti mostů na pevných podporách bude vhodné zřizovat i mosty kombinované. Pobřežní úseky budou zhotoveny jako nízkovodní dřevěné mosty a střední část plovoucí, umožňující při ukončení nočního provozu zaujetí skrytého prostoru u břehu.

V úvahu připadá i možnost zřizování mostu na pevných podporách s nivelitou mostu pod úrovní hladiny.

Bez rozdílu typů přepravišť musíme věnovat trvalou pozornost souboru maskovacích opatření proti vizuálnímu, fotografickému a radiolokačnímu maskování.